

اعتماد نافر جام

تاریخ بدعدهی‌های ایالات متحده آمریکا

تألیف:

دکتر ابوالنور نوهری مقدم

عضو هیأت علم دانشگاه امام صادق (ع)

امیر محمد اسناعیای

دانشگاه جامع امام حسین (ع)

مؤسسه چاپ و انتشارات

۸۷۱

سری علوم سیاسی - ۷

سرشناسه	گوهری مقدم، ابوذر، ۱۳۵۹ -
عنوان و پدیدآور	اعتماد نافر جام: (تاریخ بدعه‌دی‌های ایالات متحده آمریکا) // تألیف: ابوذر گوهری مقدم، امیرمحمد اسماعیلی
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه جامع امام حسین (ع) - مؤسسه چاپ و انتشارات، ۱۳۹۸
مشخصات ظاهری	۳۹۴ ص.
فروست	دانشگاه جامع امام حسین (ع)، مؤسسه چاپ و انتشارات: ۸۷۱، سری علوم سیاسی: ۷
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۴۵۲-۹۰۱-۶
وضعیت فهرست‌نویسی: فا‌با	
یاد‌نت	کتابنامه: ۳۶۷-۳۷۸ ص.
زبان دیگر	تاریخ بدعه‌دی‌های ایالات متحده آمریکا
موضوع	ایالات متحده - روابط خارجی (United States -- Foreign relations)
شناسه افزوده	ایالات متحده - سیاست و حکومت (United States -- Politics and government)
شناسه افزوده	اسماعیلی، امیرمحمد، ۱۳۷۳
رده‌بندی کنگره	دانشگاه - امام حسین (ع) - مؤسسه چاپ و انتشارات E ۳۱۸/۲۹۶
رده‌بندی دیویی	۳۲۷/۷
شماره کتابشناسی ملی	۵۰۰۰۰۶۷

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخ‌برداری، ترجمه و اقتباس برای دانشگاه جامع امام حسین (ع) محفوظ است.

• عنوان: اعتماد نافر جام (تاریخ بدعه‌دی‌های ایالات متحده آمریکا)

• تألیف: دکتر ابوذر گوهری مقدم - امیرمحمد اسماعیلی

• ویراستاری و صفحه‌آرایی: محمدحسن توانگر

• طراح جلد: سید مصطفی شفیعی

• ناظر فنی چاپ: سید محمدباقر موسوی

• لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ سپاه

• نویت چاپ: اول (دی ماه ۱۳۹۸)

• شمارگان: ۵۰۰ نسخه

• قیمت: ۶۰۰/۰۰۰ ریال

• نشانی: تهران، بزرگراه شهید بابایی، بعد از پل لشکرک، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، معاونت پژوهش و فناوری،

مؤسسه چاپ و انتشارات، تلفن: ۷۴۱۸۸۲۶۰ دورنگار: ۷۴۱۸۸۲۷۴

• مرکز پخش: تهران، میدان فردوسی، فروشگاه و نمایشگاه مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه جامع امام حسین (ع)،

ترنجستان امام حسین (ع)، تلفن: ۸۸۸۳۹۲۹۷

بسم الله الرحمن الرحيم

«يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا...»

حکمت را به هر کس بخواهد می‌دهد و کسی که به او حکمت داده شود، حقا خیری فراوان داده شده است...

(سوره مبارکه بقره - آیه ۲۶۹)

انقلاب کبیر اسلامی، نمونه‌ای بی‌بدیل تاریخی، از حرکت اجتماعی عظیمی است که با سرنگونی طاغوت و برپایی نظام مقدس جمهوری اسلامی، امیدهای فراوانی را در دل مستضعفان و آزادی‌خواهان جهان برای تحقق آرمان‌های بلند دین اسلام، جامعه اسلامی و در نهایت، تمدن بزرگ اسلامی پدید آورد. در این میان، نهادهای علمی به‌ویژه دانشگاه‌ها، باید نقش کلیدی سوزن‌بانی و هدایت قطار پیشرفت و رشد جامعه در مسیر صحیح انقیاد را ایفا نمایند.

دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام، «دانشگاه سازمانی سپاه در تراز انقلاب اسلامی» با شعار «تزکیه، جهاد علمی، دانشکده تمدن ساز» در کنار مسئولیت مهم انسان‌سازی و تربیت سربازان عصر ظهور، وظیفه تولید و نشر مفاهیم یاری انقلاب اسلامی را نیز برعهده دارد. در این راستا، معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه به‌منظور تکمیل جامعه مدیریت دانش بومی با سه ویژگی «اسلامی بودن»، «روزآمدی» و «کارآمدی»، با هدف دستیابی به مرجعیت علمی، افتخار و تلاش دارد تا زمینه و بستر لازم برای اساتید و پژوهشگران محترم این عرصه را فراهم نماید. امید است در سایه الطاف بیکران الهی و با گسترش فعالیت‌های انتشاراتی مؤسسه چاپ و نشر دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام، این رسالت خطیر تحقق یابد.

در پایان، بر روح ملکوتی معمار و رهبر کبیر انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی (ره) و همچنین شهدای گرانقدر انقلاب اسلامی، دفاع مقدس و مدافعان حرم درود می‌فرستیم و با آرزوی سلامتی و توفیقات هر چه بیشتر مقام معظم رهبری، امام خامنه‌ای (مدظله العالی) و نیز خدمتگزاران اسلام و کشورمان را بنامید، فرهیختگان و اهل نقد و نظر نقاضا داریم با ارائه نظرها و پیشنهادهای خود، ما را یاری فرمایند.

و من الله التوفیق و علیه التکلان

معاونت پژوهش و فناوری

دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام

فهرست مطالب

۱۳	مقدمه و نیت
۱۷	عراق
۲۰	ملی‌گرایی عربی
۲۵	انقلاب اسلامی ایران و فصل جدیدی از جنگ عراق با غرب
۲۶	جنگ کویت
۲۸	کمیسئون ویژه و بازرسی‌های تسلیحاتی
۳۲	جنگ عراق و نتایج آن
۳۶	منابع
۴۱	لیبی
۴۴	رویکرد ضد امپریالیستی قذافی نسبت به غرب
۴۶	حادثه لاکربی؛ شروع دور جدیدی از فشارها و تحریم‌های بین‌المللی
۵۰	عادی‌سازی رابطه با غرب
۵۱	بیداری اسلامی و سیاست یک بام و دو هوای اوباما در قبال قذافی
۵۱	منابع
۶۳	کوبا
۶۷	خروج اسپانیا؛ ظهور استعمارگری جدید در کوبا
۶۹	ظهور نخستین شعله‌های انقلاب
۷۰	آغاز کار شکنی‌های آمریکا علیه دولت کاسترو
۷۲	تلاش آمریکا در خلیج خوک‌ها

- ۷۶ شکست در خلیج خوک‌ها و پیامدهای منطقه‌ای و بین‌المللی آن برای آمریکا
۸۱ روابط دو کشور بعد از بحران موشکی
۸۳ روابط دو کشور بعد از فروپاشی شوروی
۸۵ کناره‌گیری کاسترو از قدرت
۸۶ اوپاما و تلاش برای عادی‌سازی روابط
۸۹ ترامپ؛ فصلی دیگر در زیاده‌خواهی‌های آمریکا
۹۱ منابع

۹۲ کره شمالی

- ۱۰۰ فراز و نشیب روابط پیونگ‌یانگ و واشنگتن در دهه ۱۹۹۰
۱۰۴ مذاکرات سرانجام‌ناپذیر
۱۰۸ اورماوشکیابیه استراتژیک
۱۱۱ ترامپ و سیاست خارجی آمریکا در قبال شبه‌جزیره کره
۱۱۴ فشارهای حاکمیت سوری آمریکا
۱۱۷ منابع

۱۲۱ معاهده نیروهای متعزز در اروپا

- ۱۲۶ موافقت‌نامه ۱۹۹۹ در خصوص اصلاح معاهده CFE
۱۲۸ دلایل تعلیق اجرای معاهده از سوی روسیه
۱۳۴ سیاست‌های یک‌پارچه و دوجانبه غرب در قبال معاهده نیروهای متعارف
۱۳۶ پیامدهای تعلیق معاهده CFE بر نظام کنترل تسلیحات

۱۴۱ پیمان موشک‌های

۱۴۱ ضد بالستیک

- ۱۴۵ حرکت دوباره قدرت به سمت عقلانیت تسلیحاتی
۱۴۶ طرح دفاع استراتژیک؛ آغازی بر پیمان‌های آمریکا
۱۵۱ توجیه خروج از پیمان موشک‌های ضد بالستیک
۱۵۴ منابع

۱۵۷ معاهده تجارت آزاد آمریکای شمالی (نفتا)

۱۵۹	اهداف پیمان نفتا
۱۶۰	مفاد پیمان نفتا
۱۶۲	دلایل آمریکا برای مذاکره مجدد یا خروج از نفتا
۱۶۶	مذاکره مجدد بر سر پیمان نفتا
۱۶۹	هزینه های حفظ پیمان از سوی کانادا و مکزیک
۱۷۲	منابع
۱۷۵	توافق قلیمی پاریس
۱۷۸	خروج آمریکا از توافق پاریس
۱۸۰	دلایل خروج آمریکا
۱۸۳	پیامدهای خروج آمریکا از توافق پاریس
۱۸۷	واکنش ها به خروج آمریکا
۱۹۰	منابع
۱۹۳	کنوانسیون های چهارگانه ژنو ۱۹۴۸
۱۹۷	مفهوم اسیر در این کنوانسیون
۱۹۸	نقض حقوق اسرای جنگی
۲۰۰	شکنجه غرق مصنوعی
۲۰۵	اتفاق نظر دولت مردان آمریکایی در خصوص استفاده از برق شکنجه مصنوعی
۲۰۷	استانداردهای دوگانه آمریکا در رعایت حقوق زندانیان
۲۱۰	منابع
۲۱۳	نقض حقوق بشردوستانه در یمن
۲۱۶	حضور پررنگ ایالات متحده و متحدان منطقه ای و اروپایی اش در جنگ یمن
۲۱۸	افزایش فروش های تسلیحاتی غرب به عربستان
۲۲۰	نقض گسترده حقوق بشردوستانه بین المللی در یمن
۲۲۳	غیرنظامیان؛ قربانیان اصلی حملات ائتلاف
۲۲۶	سکوت مجامع بین المللی و حقوق بشری
۲۲۷	منابع
۲۳۱	نقض حقوق بشردوستانه در افغانستان

۲۳۳	تجاوز ایالات متحده به افغانستان
۲۳۵	بیماران بیمارستان اطفال در هرات و کابل
۲۳۵	کشتار قندهار
۲۳۶	کشتار ککرک
۲۳۷	کشتار میوند
۲۳۸	حمله به روستایی از توابع هرات
۲۳۸	کشتار عزیزآباد
۲۳۹	کشتار گرانی
۲۴۰	حمله هوایی به بیمارستان قندوز
۲۴۲	منابع

نوازه یون ۵۰ شکنجه و سایر رفتارها و مجازات ظالمانه، غیر انسانی و تحقیرآمیز ۲۴۵

۲۴۸	محتوای نوازه ۵۰ شکنجه
۲۴۹	تعریف شکنجه
۲۵۰	تعهدات دولت های عضو
۲۵۱	سازوکار اجرایی و نظارتی نوازه ۵۰ شکنجه
۲۵۳	ایالات متحده آمریکا و کنوانسیون منع شکنجه
۲۵۴	۱. زندان «ای دی اکس فلورنس»
۲۵۴	۲. زندان اورلثان پاریس
۲۵۵	۳. زندان آلان پولونسکی
۲۵۵	۴. زندان تننت سیتی
۲۵۶	۵. زندان مرکزی مردان و ندامتگاه برج های دوقلو
۲۵۷	۷. زندان جولیاتات وایلر
۲۵۸	۸. مجتمع بازداشت شهرستان ریوز
۲۵۸	۹. ندامتگاه نوجوانان ولنات گرو
۲۵۹	۱۰. زندان جزیره ریکرز
۲۶۰	موارد نقض گسترده کنوانسیون منع شکنجه در زندان های آمریکا
۲۶۳	منابع

کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ ۲۶۷

۲۷۰	ملی کردن صنعت نفت ایران

۲۷۳	تلاش برای براندازی دولت ملی مصدق
۲۷۴	حمایت آمریکا از سیاست های انگلستان
۲۷۶	اجرای کودتا از سوی عوامل آمریکایی - انگلیسی
۲۸۰	خوش بینی مصدق به آمریکا
۲۸۴	بازخوانی نقش آمریکا در کودتا
۲۸۶	سرانجام اعتماد مصدق به آمریکا
۲۸۸	منابع

۲۹۱

بیانیه های الجزایر

۲۹۴	بررسی مسئله گروگان ها در مجلس شورای اسلامی
۲۹۷	شروط مجلس در خصوص گروگان های آمریکایی
۲۹۸	شروع مذاکرات با میانجی گری الجزایر
۳۰۰	بیانیه های الجزایر و مفاد آن
۳۰۳	ضعف های بیانیه الجزایر
۳۰۷	منابع

۳۱۱

برنامه جامع اقدام مشترک

۳۱۴	برجام؛ توافقی مبهم و یک جانبه
۳۱۶	شروط نه گانه رهبری؛ تلاشی برای جلوگیری از بدعهدی های آمریکا
۳۱۹	اولین نشانه های نقض برجام در دولت اوباما
۳۲۳	موارد نقض گسترده برجام
۳۲۶	ترامپ و ادامه راه اوباما
۳۲۹	اروپا و تقسیم کار سیاسی پس از برجامی
۳۳۱	تردید در خصوص آینده برجام
۳۳۱	کاهش تعهدات برجامی ایران در واکنش به تعلل و بدعهدی های مداوم اروپا
۳۳۳	لزوم بازنگری در ریشه های دشمنی غرب
۳۳۶	منابع

۳۳۹

عهدنامه مودت

۳۴۲	موارد نقض گسترده عهدنامه مودت
۳۴۵	تحریم های یک جانبه غرب

۳۴۷	خروج از یرجام و عهدنامه مودت
۳۵۱	احراز صلاحیت دیوان بین المللی دادگستری
۳۵۲	واکنش ها به رأی دیوان
۳۵۴	منابع

۳۵۷	فرجام سخن

۳۶۷	منابع و مأخذ
۳۶۹	کتابشناسی فارسی
۳۷۳	کتابشناسی لاتین
۳۷۸	منابع اینترنتی

مقدمه مؤلف

نگاهی گذرا به تاریخ شکل‌گیری ایالات متحده از مستعمرات سیزده‌گانه اولیه و گسترش تارهای ایالات و تشکیل آمریکای جدید در اواخر قرن نوزدهم، نشان‌دهنده ماهیت استعماری این کشور در تعامل با طرف‌های مقابل خود، از کشورهای اروپایی گرفته تا اشخاص خاص قبایل بومی و ساکنان اصلی قاره آمریکا است. بخش زیادی از توسعه سرزمینی آمریکا از طریق جنگ‌های متعدد یا انجام توافقات سرزمینی حاصل شد که در این میان، توسعه روابط دولت نوپای آمریکا با سایر بازیگران، منوط به امضای تعهدات دو و چند جانبه بود. بررسی سوابق آمریکا در این رابطه، از همان ابتدا، نشان‌دهنده وجود تعارض عهدهای گسترده این کشور و توسل به یک‌جانبه‌گری و زور، برای پیشبرد اهدافش بوده است. سرکوب سرخپوستان و بومیان آمریکا پس از انعقاد قراردادهای عدم تهاجم و صلح، در تاریخ شکل‌گیری آمریکا، مکرراً دیده می‌شود.

پس از ایجاد روابط خارجی آمریکا با همسایگان و به‌خصوص، کشورهای آمریکای لاتین، روند استعمار و نفوذ در قاره آمریکا جنوبی، ذیل «سیاست خلع‌ید» ناشی از دکترین مونرو شدت گرفت که نتیجه آن، سلطه بر این منطقه به‌عنوان حیطه خلوت آمریکا بود. امری که در ابتدا، ظاهراً مبنایی قراردادی و مبتنی بر اراده ملت‌های طرفین داشت؛ اما در عمل، تبدیل به استعمار جدید و پیمان‌شکنی ایالات متحده شد. با حضور جدی‌تر آمریکا در مناسبات

روابط بین‌الملل پس از جنگ جهانی اول و دوم، این روند با سرعت بیشتر و در حوزه‌های وسیع‌تری انجام گرفت. در واقع آنچه می‌تواند به عنوان کلید مطالعه سیاست خارجی ایالات متحده در نظر گرفته شود، توجه صرف به منافع ملی با رویکردی غیراخلاقی و خلاف تعهدات قراردادی از سوی سیاست‌مداران آمریکایی است. با مطالعه رفتار ایالات متحده در قبال معاهدات بین‌المللی، می‌توان از حاکمیت دیدگاه رئالیستی مبتنی بر قدرت محض، سخن به میان آورد. به عبارتی دیگر برای آمریکا، این ماهیت قدرت و منافع است که می‌تواند تداوم حضور در یک معاهده یا خروج از آن را صرف نظر از ماهیت قرارداد و منافع سایر بازیگران تعریف کند.

بنابراین آنچه در کتاب حاضر ذکر شده، در واقع این رویکرد یک‌جانبه آمریکا مختص به منطقه خاصی از کشورها نیست، بلکه ایالات متحده در ابعاد مختلف و در قبال دشمنان، به نقض عهد مبادرت کرده است. به عبارتی دیگر، رفتار ناقضانه ایالات متحده در برابر معاهدات مختلف طیف وسیعی از کشورهای تهدیدکننده منافع آن کشور، شامل کشورهای همسوس شده و حتی معاهدات جهانی عام را نیز در برمی‌گیرد.

نقض معاهدات و توافق‌نامه‌های راجع به آمریکا در قبال کشورهای رقیب، نظیر عراق، لیبی، کوبا، کره شمالی و ایران، اقدامات مختلفی است که در قالب نامتعارف و جمهوری خواه آمریکا، بارها انجام شده است. از سوی دیگر، رفتار ایالات متحده در برابر معاهداتی نظیر تجارت آزاد آمریکا، منطقه نفتی و در برابر کشور متحدی نظیر کانادا، مثالی دیگر از رویکرد زیاده‌خواه را در برمی‌گیرد که در قبال کشوری همسو اعمال می‌شود. مقوله دیگری از نقض عهدهای آمریکا نیز شامل موافقت‌نامه‌هایی نظیر توافق اقلیمی پاریس، کنوانسیون‌های چهارگانه ژنو، و حقوق بشر دوستانه شده و معاهدات ذیل سازمان‌های بین‌المللی را در برمی‌گیرد. نکته جالب آنکه با نگاهی به تاریخ سیاست خارجی دو ابرقدرت شرق و

غرب در زمان جنگ سرد متوجه می‌شویم، در برهه‌هایی که شوروی نیز در موضع ضعف قرار داشته، نتوانسته است مانع بدعهدی‌های آمریکا شود. البته این تمام ماجرا نبوده است و می‌توان رفتار ناقضانه ایالات متحده را در برابر شهروندان آمریکایی و در قالب نقض کنوانسیون منع شکنجه و سایر رفتارها و مجازات ظالمانه، غیرانسانی و تحقیرآمیز، به عنوان نمونه مطرح کرد.

در کتاب حاضر تلاش شده است تا به موارد نقض عهد آمریکا در قبال ایران نیز پرداخته شود. کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ که در واقع یکی از مشخص‌ترین نمونه‌های دخالت خارجی در امور یک دولت ملی محسوب می‌شود، مثالی از اولین تجربه ملی و سیاسی ما به ایالات متحده در ایران محسوب می‌شود. جایی که نخست‌وزیر ایران، دکتر مصدق، برای مقابله با انگلستان، به آمریکایی متوسل می‌شود که در نهایت، در قالب کودتای او را سرنگون می‌کنند. نقض بیانیه‌های الجزایر پس از انقلاب اسلامی، مثالی دیگر از بدعهدی آمریکایی‌ها در تاریخ ایران به شمار می‌رود؛ امری که به شکل یک روند مشخص تا زمان تحولات، منجر به شکل‌گیری برنامه اقدام جامع مشترک (برجام) شده و در مورد برنامه هسته‌ای ایران، به اوج خود می‌رسد.

هدف این کتاب نشان دادن خسارات وارد آمده به ملت ایران، مختلف، در نتیجه اعتماد به آمریکا و در مقاطع مختلف تاریخی است که با توجه به حجم و گستردگی نقض عهدهای آمریکا، تنها موارد مهم احصا شده است. سعی در تکمیل و عمق بخشی به این اثر و افزودن سایر موارد پیمان شکنی آمریکا، با این آگاهی بخشی عمومی در یک سطح و نیز فراهم آوردن زمینه مطالعات عمیق‌تر برای محققان ارجمند، ضرورتی انکارناپذیر است. نظرات محققان و اساتید گرامی، می‌تواند در تکمیل و اصلاح کتاب راهگشا باشد.

ابوذر گوهری مقدم

عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)